

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 29/2006 vp

Hallituksen esitys laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta sekä holhoustoimesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 23 päivänä toukokuuta 2006 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta sekä holhoustoimesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 52/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Markku Helin, oikeusministeriö
- kehittämispäällikkö Tuija Kanerva-Niemi ja hallitusneuvos Leena Lehtonen, sisäasiainministeriö

- käräjätuomari Heli Lehto-Kinnunen, Vantaan kärjäoikeus
- hallinto-oikeussihteeri Tuomas Salo, Hämeenlinnan hallinto-oikeus
- henkikirjoittaja Pirjo Halonen, Espoon maistraatti
- henkikirjoittaja Eila Keränen, Oulun maistraatti
- henkikirjoittaja Sirpa Grönlund, Vaasan maistraatti
- edunvalvonta-asiamies Kati Lammi, Alzheimer-keskusliitto ry
- asianajaja Hilikka Salmenkylä, Suomen Asianajajaliitto
- professori Urpo Kangas.

Lisäksi Suomen Pankkiyhdistys ry on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki edunvalvontavaltuutuksesta. Edunvalvontavaltuutuksen avulla henkilö voisi etukäteen järjestää asioidensa hoidon sen varalta, että hän myöhemmin tulee sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan.

Valtuuttaja määritteli itse ne asiat, jotka valtuutus kattaa. Valtuutettu voitaisiin oikeuttaa edustamaan valtuuttajaa sekä tämän taloudellisissa asioissa että tämän henkilöä koskevissa

asioissa. Valtakirja olisi tehtävä kirjallisesti kahden esteettömän todistajan ollessa samanaikaisesti läsnä. Kun valtuuttaja on tullut pääasiallisesti kykenemättömäksi huolehtimaan valtuutuksen käsittämistä asioista, valtuutettu voisi pyytää holhousviranomaista vahvistamaan valtuutuksen. Valtuutus tulisi voimaan, kun holhousviranomaisen on vahvistanut sen.

Ehdotuksen mukaan holhousviranomaisen olisi valvottava valtuutetun toimintaa. Valtuuttaja voisi valtakirjaan otettavilla määräyksillä eräiltä osilta itse vaikuttaa siihen, missä laajuus-

nessa valtuutetun toimintaa valvotaan. Jos valtuuttaja niin määräisi, valtuutettuun sovellettaisiin holhoustoimesta annetun lain säännöksiä, jotka koskevat päämiehen puolesta tehtävien oikeustoimien luvanvaraisuutta ja velvollisuutta antaa holhousviranomaiselle määräajoin tili tehtävän hoitamisesta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia holhoustoimesta annettuun lakiin. Holhousviranomaisen toimivaltaa laajennettaisiin koskemaan asioita, joissa on kysymys edunvalvojan tehtävän muuttamisesta tai määräämisestä lakkaamaan taikka edunvalvojan vapauttamisesta tehtävästään omasta pyynnöstään. Muutoksenhaku holhousviranomaisen päätöksiin edunvalvojan määräämistä koskevissa asioissa ehdotetaan uudistettavaksi. Oikaisukeinoksi tulisi asian saattaminen käsiteltäväksi käräjäoikeudessa. Edunvalvojan esteellisyyttä koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Säännöksiä, jotka koskevat edunvalvojan tekemään oikeustoimeen vaadittavaa holhousviranomaisen lupaa, tarkis-

tettaisiin. Lakiin otettaisiin myös valtuussäännös, jonka mukaan sisäasiainministeriön asetuksella voidaan säätää, että holhousviranomaisten on siirrettävä tilintarkastustehtäviä toisten holhousviranomaisten suoritettaviksi.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan vähäisiä muutoksia oikeudenkäymiskaareen ja hallintolainkäyttölakiin.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Holhoustoimesta annetun lain säännös, joka sisältää valtuuden tilintarkastustehtävien siirtämistä koskevan sisäasiainministeriön asetuksen antamiseen, ehdotetaan kuitenkin tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun laki on hyväksytty ja vahvistettu. Myös ehdotetut muutokset oikeudenkäymiskaareen ja hallintolainkäyttölakiin ovat tarkoitettuja tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun lait on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yleisarvio esityksestä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki edunvalvontavaltuutuksesta. Siinä on kyse Suomen oikeusjärjestyksessä täysin uudesta oikeudellisesta instituutiosta, jonka keskeisenä tarkoituksena on mahdollistaa se, että henkilö oikeustoimikelpoisena ollessaan etukäteen järjestää asioidensa hoidon sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen tai muun vastaavan seikan aiheuttaman toimintakyvyttömyyden varalta. Tarkoitukseltaan edunvalvontavaltuutus siis rinnastuu nykyisen holhoustoimesta anne-

tun lain (442/1999) mukaiseen edunvalvojan määräämiseen. Periaatteelliselta kannalta edunvalvontavaltuutus kuitenkin eroaa merkittävällä tavalla edunvalvojan määräämisestä, koska edunvalvontavaltuutuksessa valtuuttaja itse tuomioistuimen sijasta sekä määrää asioita hoitavan henkilön että rajaa niiden asioiden piirin, joita valtuutus koskee. Edunvalvontavaltuutuksen avulla henkilö voi siis ulottaa oman itsenäisen tahtonsa vaikutuksia myös sellaiseen aikaan, jolloin hän ei muutoin enää kykene asioidensa hoitoa järjestämään ja ohjaamaan. Tällä tavoin tämän uuden oikeudellisen välineen käyttöön ottaminen on omiaan vahvistamaan yksilön itsemääräämisoikeutta.

Edunvalvontavaltuutus on luonteeltaan yksityisoikeudellinen tahdonilmaisu, kuten sen nimenkin antaa ymmärtää. Se tulee kuitenkin voimaan vasta, kun holhousviranomaisen eli maistraatin on sen vahvistanut. Ehdotetussa laissa maistraatin tehtäväksi on myös annettu eri ta-

voin valvoa valtuuttajan toimintaa. Tätä valvontavelvollisuutta ei kuitenkaan ole muotoiltu niin laajaksi, että se hämärtäisi edunvalvontavaltuutukseen olennaisesti liittyvän henkilökohtaisen luottamussuhteen merkitystä valtuutuksen toimeenpanossa. Valvontavelvollisuuteen liittyy myös säännös, jonka mukaan maistraatin on erikseen vahvistettava valtuutuksen peruuttaminen, jos valtuutus on jo ehditty saattaa voimaan. Tällä tavoin laissa on varauduttu suojamaan valtuuttajaa paitsi valtuutetun väärinkäytöksiltä myös valtuuttajan itsensä suorittamilta oman etunsa vastaisilta toimenpiteiltä, joita hän saattaisi ymmärtämättömyyttään tehdä. Kaikkiaan edunvalvontavaltuutuksen yksityisoikeudellisiin peruspiirteisiin on valiokunnan mielestä sopivalla tavalla liitetty valtuuttajan edun turvaavia julkisen vallan valvontaelementtejä.

Kuten hallituksen esityksen yleisperusteista (s. 4) ilmenee, edunvalvontojen määrä on jatkuvasti noussut. Käräjäoikeuksissa esimerkiksi käsiteltiin vuonna 2000 loppuun noin 5 500 asiaa, joissa oli kysymys edunvalvojan määräämisestä heikentyneen terveydentilan vuoksi. Vuonna 2005 tämä luku oli jo 6 000. On myös selvää, että väestön ikääntyminen ja sen ikärakenteen painottuminen vanhusväestöön jatkuu. Kun vuonna 1990 Tilastokeskuksen väestötilaston mukaan 13,5 prosenttia väestöstä oli yli 65-vuotiaita, niin vuonna 2005 tämä osuus oli 16 prosenttia. Tämän kehityksen odotetaan entisestään nopeutuvan, sillä ennusteen mukaan vuonna 2020 yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä on jo 23 prosenttia. Samalla odotettavissa oleva elinaika on koko ajan nousussa. Kaikki tämä tarkoittaa sitä, että myös toimintakyvyltään heikentyneiden henkilöiden määrä lisääntyy. On arvioitu, että Suomessa on nykyään noin 110 000 lievästi, keskivaikeasti tai vaikeasti dementoitunutta henkilöä ja että vuosittain noin 11 000 sairastuu johonkin dementoivaan sairauteen.¹

¹ Ks. Mäki-Petäjä-Leinonen, Anna — Juva, Kati — Pirttilä, Tuula: Dementoituvan ihmisen oikeudellinen toimintakyky ja sen lääketieteellinen arviointi, Lakimies 6/2006, s. 942 ja siinä viitatu lähteet.

Edellä esitettyyn viitaten lakivaliokunta pitää esityksen sisältämää ehdotusta edunvalvontavaltuutuksesta varsin tarpeellisena. Valiokunnan mielestä kyseessä on huolellisesti valmisteltu ehdotus uudeltaisesta oikeudellisesta välineestä, jolla yksilöt voivat itse varautua ikääntymisen mukanaan tuomiin ongelmiin ja jonka käyttönotolle etenkin väestön ikärakenteen kehityksen valossa on myös painava yhteiskunnallinen tarve.

Valiokunta korostaa tässä yhteydessä myös sitä, että mahdollisuudesta käyttää tällaista uutta oikeudellista välinettä on syytä tiedottaa tehokkaasti. Sääntelyn pääpiirteistä olisi valiokunnan mielestä aiheellista laatia erityinen opas, jossa ohjataan uuden lain hyödyntämiseen jokaisen omia tarpeita vastaavasti.

Valtuutetun henkilöä koskevat perusratkaisut

Edunvalvontavaltuutusta koskevan, 1. lakiehdotuksen mukaan valtuutetun on oltava nimetty henkilö. Oikeushenkilöä ei voida määrätä valtuutetuksi. Valiokunta on harkinnut tämän rajauksen aiheellisuutta mutta päätynyt lopulta puoltamaan hallituksen esityksessä ehdotettua sääntelyä. Valiokunnan mielestä tältä osin on kyse sellaisesta nyt perustettavaa uutta oikeudellista instituutiota koskevasta perusratkaisusta, jonka muuttaminen edellyttäisi huolellista perusvalmistelua ja siihen liittyvää selvitystyötä. On mm. ilmeistä, että valtuutettuina kyseeseen eivät voisi tulla mitkä oikeushenkilöt hyvänsä vaan esimerkiksi vain ne, jotka ennestään ovat erityisen valvontajärjestelmän piirissä ja omaavat tällä tavoin jo valmiiksi tiettyä julkista luottavuutta, kuten asianajotoimistot ja luottolaitokset. Mahdollisuus oikeushenkilön käyttämiseen valtuutettuna edellyttäisi valiokunnan arvion mukaan myös erityisääntelyä ainakin esteellisyyskysymyksistä sekä oikeushenkilön purkautumisen varalta. Kun edunvalvontavaltuutuksen käytöstä ja siihen liittyvistä erilaisista tarpeista ei vielä voi olla kokemukseräistä tietoa, ei hallituksen esityksessä omaksuttua rajuista ole tässä vaiheessa perusteita pitää myöskään sääntelyn yleisen toimivuuden kannalta ongelmallisena. Valiokunta huomauttaa, että jo

ehdotetun lain mukaan on mahdollista muun muassa se, että valtuuttaja tekee talletuspankin notariaattiosaston kanssa sopimuksen omaisuutensa hoitamisesta ja edunvalvontavaltuutuksessa antaa valtuutetulle kelpoisuuden valvoa, miten pankki tehtävää hoitaa.

Lakivaliokunnan mielestä oikeusministeriön on kuitenkin uuden lain seuranta toteuttaessaan kiinnitettävä erityistä huomiota myös siihen, antavatko sen soveltamiskokemukset aiheita tulevaisuudessa tarkistaa sääntelyä niin, että valtuutetuksi voitaisiin määrätä myös oikeushenkilö.

Valiokuntakäsittelyn aikana on tullut esiin myös kysymys siitä, tulisiko edunvalvontavaltakirja voida osoittaa nimetyille valtuutetulle "tai hänen määrämälleen". Jo lakiehdotuksen mukaan valtuuttaja voi kuitenkin nimetä varavaltuutetun siltä varalta, että valtuutettu tulee tilapäisesti estyneeksi hoitamaan tehtävänsä, sekä toissijaisen valtuutetun, jos tällainen estyneisyys on pysyvää. Toissijaisia valtuutettuja voi olla useita. Niin ikään lakiehdotuksen mukaan on mahdollista määrätä edunvalvoja hoitamaan valtuutetun tehtäviä siksi ajaksi, kun tällä on tilapäinen este. Valiokunnan näkemyksen mukaan nämä säännökset ovat riittäviä turvaamaan valtuutuksen jatkuvuutta.

Valiokunnan mielestä valtuutetulle annettavaan avoimeen mahdollisuuteen tulevaisuudessa määrätä joku tilalleen liittyisi myös periaatteellisia ongelmia. Kuten hallituksen esityksessä monin kohdin korostetaan, edunvalvontavaltuutus rakentuu korostetusti valtuuttajan ja valtuutetun henkilökohtaisen luottamussuhteen varaan. Tämän lähtökohdan kanssa sopisi huonosti yhteen se, että valtuutettu voisi — valtuuttajan ollessa kenties jo oikeustoimikelvoton — siirtää valtuuttajan hänelle uskomien tehtävien hoidon henkilölle, jota valtuuttaja ei ehkä toimintakykyisenä ollessaan olisi hyväksynyt. Eriytyisen ongelmallista tällainen mahdollisuus valtuuttajan tahdosta irtautumiseen olisi silloin, kun valtuutus on annettu valtuuttajan henkilöä koskevien asioiden hoitamiseksi.

Valiokunta korostaa kuitenkin myös tässä yhteydessä, että edunvalvontavaltuutuksessa kyse

on uudesta oikeudellisesta instituutiosta, josta ei vielä ole kokemuksia. Tämän vuoksi myös edellä tarkasteltuun kysymykseen liittyviä sääntelytarpeita on syytä arvioida uudelleen, jos myöhemmin osoittautuu, että edunvalvontavaltuutuksien jatkuvuus ja toimivuus sitä käytännössä edellyttävät.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki edunvalvontavaltuutuksesta

7 §. Todistuslausuma. Pykälässä säädetään valtakirjaan merkittävästä todistuslausumasta. Sen *2 momentin* mukaan todistajien valtakirjaan merkitsemää todistusta siitä, että valtakirjaa tehtäessä on menetelty 6 §:n 1 momentissa tarkemmin säädetyllä tavalla, on pidettävä uskottavana, jollei esiinny seikkoja, jotka vähentävät sen luotettavuutta.

Kuten hallituksen esityksen perusteluista (s. 20/II) ilmenee, tällaisella lausumalla on käytännössä tärkeä merkitys ennen muuta sen vuoksi, että holhousviranomaisen on edunvalvontavaltuutuksen vahvistamista koskevassa asiassa otettava pääsääntöisesti kirjallisessa menettelyssä kantaa siihen, onko valtakirja tehty laissa säädetyllä tavalla. Tähän nähden todistuksen uskottavuuden poistavat seikat on momentissa ilmaistu hieman epämääräisesti. Ottaen huomioon, että edunvalvontavaltuutusta vahvistettaessa todistuksen kirjoittamisajankohdasta voi olla kulunut jo hyvinkin pitkä aika, todistuksen luotettavuutta ei pitäisi voida kiistää kovin vähäisen epäilyn perusteella. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa momentin loppuosaa muutettavaksi niin, että todistus saa sille laissa säädetyn merkityksen, jollei ole perusteltua syytä epäillä sen luotettavuutta. Käsillä täytyy siis aina olla jokin konkreettinen tosiseikka, johon epäily todistuksen luotettavuudesta perustuu.

10 §. Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo. Pykälän *1 momenttiin* sisältyy perussäännös siitä, että edunvalvontavaltuutus tulee voimaan vasta, kun holhousviranomaisen on sen vahvistanut. Pykälän *2 momenttiin* sisältyy puolestaan

tätä koskeva poikkeus. Sen mukaan valtuutettu voi jo ennen valtuutuksen vahvistamista ryhtyä valtuutuksen perusteella sellaisiin toimiin, jotka ovat tarpeen valtuuttajan turvaamiseksi vahingoilta.

Hallituksen esityksen perustelujen (s. 22/1) mukaan kyse on valtuutetulle annettavasta ennakollisesta toimivallasta siinä tapauksessa, että vahvistamismenettely on vasta käynnissä, mutta valtuuttajan etujen turvaaminen edellyttää kuitenkin kiireellisiä toimenpiteitä, joihin tämä ei voi itse ryhtyä. Lakivaliokunnan mielestä tällaisen ennakollisen toimivallan alkamisajankohta on säännöstekstissä syytä sitoa yksiselitteisesti todettavissa olevaan seikkaan. Toisaalta pelkkä toimien "tarpeellisuus" ei myöskään kovin hyvin kuvaa sitä, että kyse on poikkeuksellisesta oikeudesta suorittaa valtuuttajan hyväksi toimenpiteitä, joita voidaan pitää kiireellisinä hänen etujensa suojaamiseksi.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa momenttia muutettavaksi niin, että valtuutettu saa 1 momentissa säädetyn estämättä valtuutuksen vahvistamista haettuaan ryhtyä valtuutuksen perusteella sellaisiin toimiin, jotka ovat välttämättömiä valtuuttajan turvaamiseksi vahingolta.

11 §. Edunvalvontavaltuutuksen lakkaaminen. Pykälän 1 momenttiin sisältyy kolmekohtainen luettelo niistä tapauksista, jolloin edunvalvontavaltuutus lakkaa olemasta voimassa. Sen 1 kohdan mukaan näin tapahtuu silloin, kun valtuutus peruutetaan ja peruuttaminen tulee 12 §:n 3 momentin mukaisesti voimaan. Mainitun lainkohdan mukaan peruutus tulee voimaan vasta holhousviranomaisen vahvistettua sen, jos peruutus toimitetaan edunvalvontavaltuutuksen voimaantulon jälkeen.

Lakivaliokunnan mielestä kohdan sanamuodosta ei nyt selvästi ilmene, että se koskee sekä ennen valtuutuksen vahvistamista että sen jälkeen tapahtuvia peruutuksia ja että kohdan loppuosa viittaa vain viimeksi mainittuihin tapauksiin. Säännöksen selventämiseksi valiokunta ehdottaa kohdan sanamuotoa muutettavaksi niin, että edunvalvontavaltuutus lakkaa olemasta voi-

massa, kun valtuutus peruutetaan tai, jos peruuttaminen toimitetaan valtuutuksen voimaantulon jälkeen, kun peruuttaminen tulee 12 §:n 3 momentin mukaisesti voimaan.

21 §. Edunvalvojan määrääminen valtuutetun tehtäviin. Valiokunta on tarkentanut pykälän 1 momentin sanamuotoa osoittamaan, että siinä tuomioistuimella tarkoitetaan nimenomaan käräjäoikeutta.

31 §. Omaisuusluettelo koskeva valtuutetun ilmoitus. Valiokunta on tarkistanut pykälää samalla tavoin kuin edellä 21 §:n 1 momenttia.

44 §. Valtuuttajan oikeudenomistajan oikeus saada tietoja. Pykälän mukaan valtuuttajan kuoltua hänen oikeudenomistajallaan on oikeus saada tieto niistä holhousviranomaisen asiakirjoissa olevista valtuuttajaa koskevista tiedoista, jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan olisi tullut antaa valtuuttajalle itselleen.

Hallituksen esityksen perustelujen (s. 43 s.) mukaan myös pesänselvittäjällä tai testamentin toimeenpanijalla on samanlainen tiedonsaanti-oikeus, jos kuolinpesä on tällaisessa hallinnossa. Valiokunta ehdottaa, että näiden henkilöiden tiedonsaantioikeudesta otetaan pykälään nimenomainen säännös. Tämä on tarpeen erityisesti sen vuoksi, että osa pykälässä tarkoitetuista tiedoista saattaa olla salassa pidettäviä.

Ehdottamansa lisäyksen vuoksi valiokunta on myös tarkistanut pykälän otsikkoa.

2. Laki holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta

34 §. Pykälän 1 momenttiin sisältyy luettelo niistä oikeustoimista, joita edunvalvoja ei voi päämiehensä puolesta tehdä ilman holhousviranomaisen lupaa. Momentin 13 kohdan mukaan ilman lupaa ei saa mm. vastiketta antamalla hankkia sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) 2 §:ssä tarkoitettuja sijoituskohteita taikka osuuksia yhteisöissä. Kohtaan sisältyy kuitenkin seitsemän alakohtaa käsittävä luettelo

poikkeuksista tähän kieltoon. Luettelon muutettavaksi ehdotetun e alakohdan mukaan kiello ei koske osuuksien hankkimista tietyn tyyppisessä sijoitusrahastossa, jos rahaston pääomasta rahaston sääntöjen mukaan vähintään kolme neljäsosaa on sijoitettuna luettelon b ja c alakohdassa tarkoitettuihin joukkovelkakirjoihin ja arvopapereihin.

Sijoitusrahastolakia (48/1999) on vuonna 2004 voimaan tulleella lailla muutettu lisäamäällä siihen 71 a §. Sen mukaan rahastoyhtiö saa pykälässä erikseen mainituin edellytyksin sijoittaa sijoitusrahaston varoja talletuksiin mm. luottolaitoksessa, jonka kotipaikka on Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Holhous-toimilain 34 §:n 13 kohtaan ehdotetaan nyt lisättäväksi uusi a alakohta, jonka mukaan varojen tallettamista Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneeseen luottolaitokseen pidetään sillä tavoin turvallisena toime-na, että edunvalvoja ei tarvitse siihen holhousviranomaisen lupaa. Sääntelyn johdonmukaisuus edellyttää, että myös tällaisissa luottolaitoksissa oleviin talletuksiin sijoittavan rahastoyhtiön osuuksia tulee voida hankkia ilman holhousviranomaisen lupaa. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 13 kohdan e alakohtaan lisätään tämän mahdollistava säännös.

47 a §. Pykälässä säädetään tilintarkastustehtävien siirtämisestä holhousviranomaisten välillä. Sen 1 momentin mukaan sisäasiainministeriön asetuksella voidaan säätää, että edunvalvojan toimintaa valvovan holhousviranomaisen on siirrettävä lain 56 §:ssä tarkoitettuja tilintarkastustehtäviä toisen holhousviranomaisen suorittavaksi. Momentissa luetellaan lisäksi ne seikat, joista tällaisella asetuksella säädetään.

Lakivaliokunnan mielestä ehdotettu säännös rinnastuu tarkoitukseltaan äskettäin toteutettuun uudistukseen, jossa rekisterihallintolain (166/1996) sekä eräiden muiden lakien muutoksilla tehtiin mahdolliseksi maistraattien erikoistuminen ja tiettyjen maistraatille kuuluvien tehtävien siirtäminen toisen maistraatin hoidettavaksi. Nyt esillä oleva säännös on valiokun-

nan mielestä soveltamisalaltaan tarkkarajainen. Se on myös suhteellisen suppea, koska se kattaa vain säännöksessä tarkoitettut tilintarkastustehtävät. Valiokunta pitää ehdotettua siirtomahdollisuutta tarkoituksenmukaisena. Sen mielestä hyvään hallintoon kuitenkin kuuluu, että ennen siirtovelvollisuuden perustavan sisäasiainministeriön asetuksen antamista sekä tehtävän siirtävälle että sen vastaanottavalle holhousviranomaiselle varataan tilaisuus tulla kuulluksi.

Käsitellessään edellä mainittua maistraattien toimivallan määräytymistä koskevaa hallituksen esitystä perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan, että kyseisten lakiehdotusten mukaisissa järjestelyissä ei ollut kyse toimivallan siirroista vaan tehtävien järjestelystä saman viranomaisen sisällä (ks. PeVL 24/2006 vp). Perustuslakivaliokunta katsoi kuitenkin hyvän hallinnon vaatimusten kannalta asianmukaiseksi, että maistraatin asiakkaalle annetaan tieto siitä, mikä maistraatti hänen asiansa käsittelee. Tähän viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että nyt esillä olevan pykälän 2 momenttiin lisätään säännös, jonka mukaan tilintarkastustehtävän siirrosta on ilmoitettava asianomaiselle edunvalvojalle.

Pykälän 3 momentin mukaan tilintarkastustehtävän siirtämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena ei ole, että jokaisen siirrettävän tilintarkastustehtävän osalta tehtäisiin erillinen hallintopäätös. Tähän ei ole myöskään tarvetta, koska edellä esitetyn mukaisesti kyse on lähinnä viranomaisen sisäisestä tehtävien järjestelystä. Tämän vuoksi valiokunta on poistanut momentin tarpeettomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 3. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina seuraavasti:

*Valiokunnan muutosehdotukset***1.****Laki****edunvalvontavaltuutuksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

<p style="text-align: center;">1 luku</p> <p style="text-align: center;">Yleiset säännökset</p> <p style="text-align: center;">1—4 § (Kuten HE)</p> <p style="text-align: center;">2 luku</p> <p style="text-align: center;">Valtakirjan tekeminen ja edunvalvontavaltuutuksen antaminen</p> <p style="text-align: center;">5 ja 6 § (Kuten HE)</p> <p style="text-align: center;">7 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Todistuslausuma</i></p> <p style="text-align: center;">(1 mom. kuten HE)</p> <p>Todistajien valtakirjaan merkitsemää todistusta siitä, että valtakirjaa tehtäessä on menetelty 6 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla, on pidettävä uskottavana, jollei <i>ole perusteltua syytä epäillä</i> sen luotettavuutta.</p> <p style="text-align: center;">8 ja 9 § (Kuten HE)</p>	<p style="text-align: center;">3 luku</p> <p style="text-align: center;">Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo, lakkaaminen ja peruuttaminen</p> <p style="text-align: center;">10 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo</i></p> <p style="text-align: center;">(1 mom. kuten HE)</p> <p>Valtuutettu voi <i>1 momentissa säädetyn estämättä valtuutuksen vahvistamista haettuun</i> ryhtyä valtuutuksen perusteella sellaisiin toimiin, jotka ovat <i>välttämättömiä</i> valtuuttajan turvaamiseksi vahingolta.</p> <p style="text-align: center;">11 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Edunvalvontavaltuutuksen lakkaaminen</i></p> <p>Edunvalvontavaltuutus lakkaa olemasta voimassa:</p> <p>1) kun valtuutus peruutetaan <i>tai, jos peruuttaminen toimitetaan valtuutuksen voimaantulon jälkeen, kun</i> peruuttaminen tulee 12 §:n 3 momentin mukaisesti voimaan; (2 ja 3 kohta kuten HE) (2—5 mom. kuten HE)</p> <p style="text-align: center;">12 ja 13 § (Kuten HE)</p>
---	--

4 luku

Valtuuttajan ja valtuutetun asema14—20 §
(Kuten HE)

21 §

Edunvalvojan määrääminen valtuutetun tehtäviin

Jos valtuutettu on sairauden tai esteellisyyden vuoksi taikka muusta syystä tilapäisesti estynyt hoitamasta tehtäväänsä eikä valtuuttaja ole nimennyt varavaltuutettua, *käräjäoikeus* tai valtuutetun pyynnöstä holhousviranomainen voi määrätä edunvalvojan valtuutetun tehtäviin soveltaen, mitä holhoustoimesta annetussa laissa säädetään sijaisen määräämisestä edunvalvojalta.

(2 mom. kuten HE)

22 ja 23 §
(Kuten HE)

5 luku

Edunvalvontavaltuutuksen ja sen peruuttamisen vahvistaminen ja rekisteröinti24—28 §
(Kuten HE)

6 luku

Valtuutetun toiminnan valvonta29 ja 30 §
(Kuten HE)

31 §

Omaisuusluetteloa koskeva valtuutetun ilmoitus

Edellä 30 §:ssä tarkoitettussa luettelossa valtuutetun on ilmoitettava, että hänen antamansa tiedot ovat oikeat ja ettei hän tahallisesti ole jättänyt mitään mainitsematta. *Käräjäoikeus* voi velvoittaa valtuutetun vahvistamaan ilmoituksensa *käräjäoikeudessa* valan tai vakuutuksen nojalla, jos holhousviranomainen sitä vaatii.

32—37 §
(Kuten HE)

7 luku

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset38—40 §
(Kuten HE)

8 luku

Erinäiset säännökset41—43 §
(Kuten HE)

44 §

Valtuuttajan oikeudenomistajan ja kuolinpesän hallinnon oikeus saada tietoja

Valtuuttajan kuoltua hänen oikeudenomistajallaan on oikeus saada tieto niistä holhousviranomaisen asiakirjoissa olevista valtuuttajaa koskevista tiedoista, jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) nojalla olisi tullut antaa valtuuttajalle itselleen. *Sama oikeus on pesänselvittäjällä tai testamentin toimeenpanijalla, jonka hallinnossa valtuuttajan kuolinpesä on.*

45—50 §
(Kuten HE)

2.

Laki

holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan holhoustoimesta 1 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (442/1999) 74 §:n 2 momentti, *muutetaan* 13 §, 15 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti, 32 §, 34 §:n 1 momentin 10, 11 ja 13 kohta sekä 2 momentti, 45 §:n 3 momentti, 64 §:n 1 momentti, 73 §:n 3 momentti, 79 ja 81 §, 83 §:n 1 momentti, 85—88 § ja 92 §:n 1 ja 2 momentti, sekä
lisätään 15 §:ään uusi 3 momentti, 16 §:ään uusi 3 momentti, 17 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, lakiin uusi 17 a ja 47 a §, 73 §:ään uusi 4 ja 5 momentti, 76 §:ään uusi 2 momentti, 82 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 86 a ja 87 a § seuraavasti:

2 luku

Edunvalvojat

13, 15—17, 17 a ja 32 §
(Kuten HE)

34 §

Jollei laissa toisin säädetä, edunvalvojalla ei ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta:

(10 ja 11 kohta kuten HE)

13) antaa rahalainaa tai vastiketta antamalla hankkia sijoituspalvelu yrityksistä annetun lain (579/1996) 2 §:ssä tarkoitettuja sijoituskohteita taikka osuuksia yhteisöissä lukuun ottamatta:

(a—d alakohta kuten HE)

e) osuuksien hankkimista muussa kuin d alakohdassa tarkoitettussa sijoitusrahastossa, jos rahaston pääomasta rahaston sääntöjen mukaan vähintään kolme neljäsosaa on sijoitettuna a, b ja c alakohdassa tarkoitettuihin *talletuksiin*, joukkovelkakirjoihin ja arvopapereihin;

(f ja g alakohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

45 §
(Kuten HE)

6 luku

Edunvalvojan toiminnan valvonta

Valvova viranomainen

47 a §

Jos se on holhousviranomaisten työn tasaamiseksi tarkoituksenmukaista, sisäasiainministeriön asetuksella voidaan säätää, että holhousviranomaisen, joka 46 tai 47 §:n mukaan valvoo edunvalvojan toimintaa, on siirrettävä 56 §:ssä tarkoitettuja tilintarkastustehtäviä toisen holhousviranomaisen suoritettaviksi. Sisäasiainministeriön asetuksella säädetään tarkemmin tilintarkastustehtäviä siirtävistä ja vastaanottavista holhousviranomaisista, vuosittain siirrettävien tilintarkastustehtävien määristä sekä muutoin siirron toteuttamisesta. *Ennen asetuksen antamista on sekä tilintarkastustehtävän siirtävälle että sen vastaanottavalle holhousviranomaiselle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.*

Vastuu valvonnasta säilyy siirrosta huolimatta muilta osin siirtävällä holhousviranomaisella. *Tilintarkastustehtävän siirrosta on ilmoitettava asianomaiselle edunvalvojalle.*

(3 mom. poist.)

64, 73, 76, 79 ja 81—83 §
(Kuten HE)

9 luku

**Holhoustoimen hallinto ja muutoksenhaku
holhousviranomaisen päätökseen**

Hallintoa koskevat säännökset

85, 86, 86 a, 87, 87 a, 88 ja 92 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 31 päivänä tammikuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tuija Brax /vihr	Lyly Rajala /kok
vpj.	Susanna Rahkonen /sd	Jukka Roos /sd
	Leena Harkimo /kok	Tero Rönni /sd
	Lasse Hautala /kesk	Petri Salo /kok
	Anne Holmlund /kok	Pertti Salovaara /kesk
	Tatja Karvonen /kesk	Minna Simö /vas
	Petri Neittaanmäki /kesk	Astrid Thors /r.
	Heli Paasio /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.